
El medi i l'home a Sant Llorenç del Munt i l'Obac

Gregori López i Pérez

Sant Llorenç del Munt i l'Obac destaquen de la Serralada Costanera pel seu alt índex pluviomètric. És molt possible que en el transcurs de la història s'hagués mantingut aquesta diferència, malgrat la important massa forestal que devia cobrir les ara com ara ermes elevacions litorals.

Aquesta situació privilegiada va atreure des d'antic l'atenció de l'home envers aquestes terres: primer com a caçador, després com a caçador i recol·lector, i, finalment, en establir-s'hi com a camperol i ramader.

Les diverses èpoques geològiques que s'han succeït des de la seva formació han anat estructurant la muntanya, fins a donar-li l'aspecte actual, tan conegut per tothom.

A partir de l'Eocè, període inicial del seu context físic, els agents atmosfèrics varen anar rebaixant el nivell de base, molt més alt del que coneixem.

El Miocè, el Pliocè, el Vilafranchià i el Quaternari varen establir els diferents cicles d'erosió i la formació del complex càrstic, tan ric en coves i avencs.

L'ajut climàtic va produir una abundosa flora, la qual va atreure una rica i variada fauna, així a la plana com a l'interior del massís. Sant Llorenç del Munt i l'Obac va esdevenir un paradís per a l'instint depredador dels nostres avantpassats.

Situació geogràfica

Sant Llorenç del Munt i l'Obac destaquen de la Serralada Costanera pel seu alt índex pluviomètric. És molt possible que en el transcurs de la història s'hagués mantingut aquesta diferència, malgrat la important massa forestal que devia cobrir les ara com ara ermes elevacions litorals.

El Parc Natural marca la divisòria d'aigües, les que menen al Llobregat i les que ho fan al Besòs.

Exposició

Aquesta situació privilegiada va atreure des d'antic la mirada de l'home envers aquestes terres: primer com a caçador, després com a caçador i recol·lector, i, finalment, en establir-s'hi com a camperol i ramader.

El fort impacte climàtic que avui dia genera la muntanya té un precedent en èpoques pretèrites, a partir de la sortida a l'exterior de la massa de sediments en forma de conglomerats, compostos per còdols de diferents mides i característiques litològiques –units per un ciment més o menys calcari d'acord amb els sediments que conté–, procedents de la Serralada Prelitoral i acumulats en una zona deltaica propera a un petit mar.

Al principi, el nivell de base d'aquests conglomerats era molt més alt que no l'actual. L'erosió eòlica i hídrica varen netejar-los a alçàries diferents, deixant-hi com a testimoni diversos graons que es corresponen amb altres de sediments.

Les diverses èpoques geològiques que s'han succeït des de la seva formació han anat estructurant la muntanya, fins a donar-li l'aspecte actual, tan conegut per tothom.

Els relleus sedimentaris són creuats per diversos sistemes de diaclasis orientades cap a una o diverses direccions que a la llarga divideixen la massa en diferents blocs, i que formen l'aurèola de relleus ruïniformes; les formes menys treballades, com ara el Paller de Tot l'Any, amb aparença més juvenívola –és a dir, en ple modelatge– mostra com va quedar estereotipada l'erosió de la xarxa hidrològica en benefici d'altres nivells més baixos.

Les diaclasis exerceixen un paper important en la formació exterior i interior de l'estructura de Sant Llorenç i l'Obac, ja que per una part n'han configurat l'aspecte extern i, per l'altra, la creació de les cavitats subterrànies. Els nivells de gresos o sorrenques, com que tenen menys duresa, són poc resistents a l'erosió, la qual cosa prova que caigui la capa superior carbonatada, de manera que ajuda a la reducció de les costes.

Sobre aquests conglomerats Llopis (1944) assenyala quatre nivells superiors i dos de més baixos. El més alt el considera com a Pontjà amb reserves; els dos següents, com a Pliocens; i els altres tres Quaternaris. Crec que el primer nivell a què feia referència podia tenir una influència del Pontjà, però principalment Pliocènica; el segon seria Pliocènic i el tercer Vilafranchià, Quaternari antic el quart i Quaternaris menys o més nous els dos següents.

Sobre els al·luvions miocènics, i sota els sediments quaternaris, s'estableixen uns *band-lands* que enllacen el Pontjà amb el Quaternari mitjançant el Pliocè.

El nivell antic més alt (900 m), correspon a la Vall de Coll Prunera i al Coll d'Estenalles. El graó estructural de Coll d'Estenalles es relaciona amb el nivell càrstic de les Coves del Manel, Lés Ànimes, Frare, Grup de les Simanyes, Les Corts,

Obits i La Pola, amb altres de subsidiàries. En el camí que mena a l'Esplugu, a la part esquerra del Coll de Tanca, s'hi pot veure una colada estalagmítica, d'un paleocars t ben definit, contemporani de tot el procés càrstic d'aquest indret.

La Vall de Coll Prunera mostra com a continuïtat de l'antèrior un relleu molt més antic que l'actual Vall de les Arenes.

Les muscleres de l'Obac (700 m) exposen igualment, sobretot en el recorregut de la Barata a la casa de l'Obac, els còdols recimentats, coberts i degradats per la vegetació i els conreus. El nivell càrstic comprèn: Cavall Bernat, Querol, Corts Grans, Les Foradades, C. Mura, F. Raig, F. Soleia, F. Senglar i Santa Agnès; aquesta surgència va desapareixent en benefici dels nivells més baixos, com ara la Font del Llor t.

El cicle més antic del Barranc de la Xurriquer a (Torrent o Riera de Gaià) (600 m) mostra com a representació del cars t les coves de Roja, Clara, Negra, Fibles del David i la de la Font del Llor t.

El segon cicle de la Xurriquer a (450 m) té la terrassa de 20 metres, amb els fenòmens càrstics de Mura, Rellinars, La Saiola, Els Caus i altres de subsidiaris.

Com a més recents tenim les terrasses de 10 i 3/4 m. Els cicles de què tracto, com també les formes càrstiques que mostren un desenvolupament incipient, donen a conèixer que a partir del nivell més alt (900 m) –en què trobem les cavitats més importants– passem cada vegada a nivells més pobres en el procés càrstic. Es pot parlar, doncs, que el graó més alt, que aleshores tindria una major extensió, devia drenar les aigües fins a establir-se un nivell més baix de base, que l'anul·laria.

L'ajut climàtic va produir una flora abundosa, la qual va

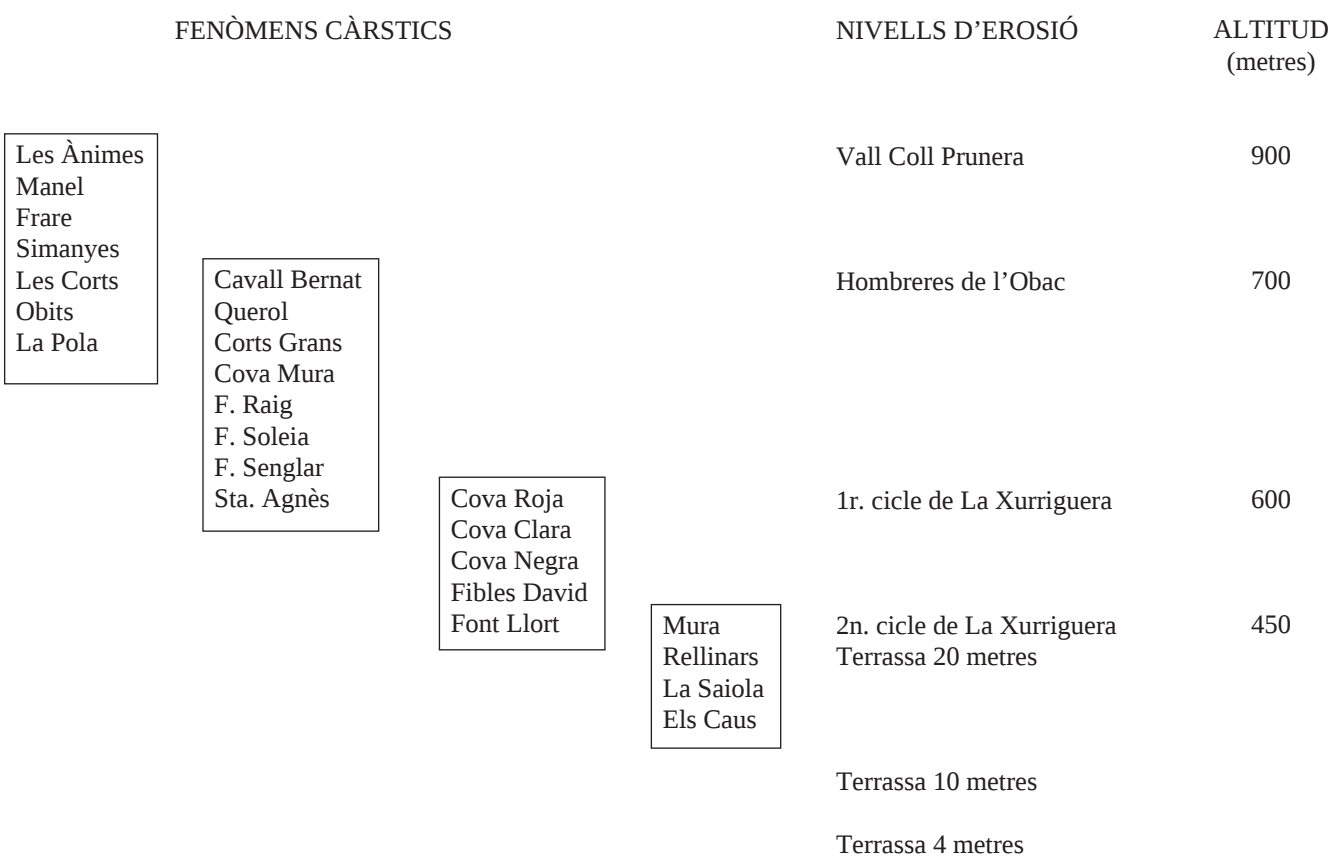
atreure una rica i variada fauna, tant a la plana com a l'interior del massís, fins a esdevenir un paradís per a l'instint depredador dels nostres avantpassats.

Sobre una fauna trobada a Terrassa Crusafont (1951) exposa la seva pertinença al Plistocè inferior, ja que totes les espècies són presents al Vilafranquià i al Quaternari: *Eqqus robustus* o *Equus stenonis*, *Hipopotamus major*, *Elephas sp.* només restes de defensa i *Ursus spelacus*. La cantera de Can Candi a Matadepera va proporcionar, dintre d'una capa de travertí molt dur, *Oryctolagus cuniculus*, *Lin.*, *Microtus sp.* i *Cervus capreolus*.

La fauna de les coves de Sant Llorenç del Munt i l'Obac procedeix majoritàriament de la introducció que en féu l'home mateix com a fruit de les seves caceres i, posteriorment, dels animals domèstics. La més interessant de moment, és la trobada a la Cova de les Ànimes; Capra ibex o Capra pyrenaica.

Les indústries humanes més antigues trobades a les coves corresponen al Neolític antic i varen aparèixer a la del Frare i la Simanya. Totes dues i la de les Ànimes, que juntament amb restes de terrissa, que inicialment es considerà més moderna i posteriorment es classificà com del Neolític antic, va donar una gran quantitat de rodelles o grans de collar de càrdium edule –corresponen al nivell més alt, 900 metres.

Les successives etapes culturals, Bronze, Ferro, Ibers i Romans, ens deixaren mostres del seu pas, amb restes d'habitatge o inhumacions. Com a lloc d'estada permanent tenim el complex de Coll d'Eres i la Bassa de la Calçada. No és, però, fins a la vinguda dels sarraïns que obligà a fugir els habitants del pla, quan s'establiren estatges que, de precari, passaren a esdevenir masos permanents.

Conclusions

Si bé han aparegut indicis de cultures anteriors, còdols treballats, esquarterells de sílex, etc., no ha quedat reflectida la seva estada amb les excavacions efectuades. Esperem que en noves campanyes es pugui arribar fins el terra natural de les coves o baumes, a fi de poder demostrar que l'home ja havia recorregut el nostre Parc Natural en temps més preterits.

Bibliografia

Corrales, I.; Rosell, J. *et alt.* (1977). *Estratigrafia*. Ed. Rueda. Madrid.
Crusafont Pairó, M. (1951). «Cuatro pequeñas notas sobre

fauna cuaternaria del Vallés», *Boletín Real Sdad. Española de Historia Natural*, tom XLIX: 117-126.
IGME. *Mapa Geológico de España (1:50.000)*, full 392. Sabadell.
Llopis Lladó, N. *Morfoestructura de los relieves de pudingas de Sant Llorenç del Munt-Sierra de l'Obac*, vol. 5. Estudios Geográficos. Barcelona.
I Trobada d'Estudiosos del Parc de Sant Llorenç del Munt i l'Obac. Apartat d'Arqueologia (1989). Diputació de Barcelona.
Ribera, J. M. (1948). «Observaciones sobre el cuaternario del maresme», *Miscelánea Almera*, 1. Barcelona.
Ripoll, E.; De Lumley, H. (1965). *El paleolítico medio en Cataluña*. Instituto de Prehistoria y Arqueología. Barcelona.
Solé Sabaris, Luis (1961). *Oscilaciones del Mediterráneo Español durante el Cuaternario*. CSIC. Barcelona.